

Előfizetési táj.

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre	15 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Főter 4-ik szám hóvá a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap

1875. utolsó negyedére.

A „Kelet” előfizetési ára:

Félévre	8 frt
Negyedévre	4 „
Egy óra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legzélszerűben postai utalvánnyal alólti könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,

a „Kelet” kiadója.

Kolozsvár, 1875. nov. 9.

△ A szegény jobboldali ellenzéknek mostanában rossz napjai vannak. A szabad-
elvűpárt és kormánya ellen, közudomásu-
lag, az volt keletkezettől óta mindez ideig
legfőbb támadási alapja, hogy nincsen pro-
grammja. A helyett, hogy a szabadelvű
párt kormánynak nyilatkozataiban és in-
tőzkedéseiben kifejezett elvei és meggyőző-
désai ellen szállott volna sikra; mindig
csak azt hajította, hogy évekre szóló, min-
den irányú intézkedésre vonatkozó s ha-
tározottan körvonalozott programot vár,
majd akkor ő is ki fogja jelölni működése
alapelveit.

De az elmélet körében mozgó e ma-
gatarítása minden legkisebb alkalommal,
midőn a szabadelvűpárt kormánya szint
vallott s így az ellenzék is beválthatta vol-

A „KELET” TÁRCZÁJA.

VARRÓGÉPEK TÖRTÉNETE.

(Vége)

Egy Magnin nevezetű egyén szövetkezett
vele s Timmonier részére Angolországban egy
szabadalmat eszközölt ki, mely ezután egy
Manchesteri társulatnak adatott el, mely mint
látszik, semmi fontos sikert nem eredménye-
zett, jóllehet Magnin Londonban a gépet nagy
elismerések közt bemutatta s annak gyorsasága
és pontossága nem kis tetszést aratott. Egész-
ben véve ama Saint-Elime-i szabónk nem
szerzett találmánya után Angolországban na-
gyobb hasznót, mint Franciaországban.
Gépet a londoni világkiállításra 1851-
ben elküldötte, de itt is üldözöte őt balszillag-
zata, későn érkezett s eszközét az ipar-palota
egyik szegletébe helyezték, hol észrevétlenül a
por lepte. Hat évvel később nyomorúságban
halt meg Timmonier Amplepuis helység sze-
gények házában 1857. aug. 5-én. Egy szomorú
élet, mely réá ki volt szabva s melyet alig
nevezhetünk mégis gyászosnak. Ha voltak má-
sok, a kikre az általa elvetettnek leartatása
öröklő maradt, a sikernek valósa meg volt
neki engedve — a feltalálónak igen gyakran
ez egyedüli jutalma. A gép, életének gondo-
lata és törekvése, varrt s egy horgformájú
tűvel s egy egyszerű szállal elvégezte a láncz-
szemőltést. Legnagyobb hiánya abban volt,
hogy nem önként mozogva dolgozott, hanem a
kézzel mozgásba kellett hozni.

Tekintsünk most azon hatalmas liroda-
lom felé, mely fiatal életében az ipar kifejle-
sére már annyi nevezetést tett. 1839-ben tör-
tént, hogy Bostonban egy mechanikus eleibe
egy kőgép mintáját helyezték. „Miert nem
készítették inkább varrógépét?” mondá a fér-
fiu azoknak, kik találmányukat mutatták.

na igéreteit; csak üres frázisoknak bizo-
nyult. Lám, ama gyors és nagyfotosságu
alkotások, melyeket a mult országgyűlés
végszakában pártunk érvényre juttatott,
nem valának ellenzékünk számára elég erős
ingerek, hogy reservált állásából kilépve
hírhedt zászlóját kibontsa s konkrét ellen-
indítványai által jelölje meg álláspontját,
melyet azokkal szemben elfoglal és véd.
Lám a delegatiónk legutóbbi tárgyalásai nem
tudtak elég vonzerőt gyakorolni konserva-
tív urainkra, hogy hommentő indítványaik-
kal ott, a legilletékesebb helyen, előlép-
nek s a szerintők még mindig tovább-fe-
szíthető takarékosági elmélet kivitelőségét
a gyakorlatban is bemutassák.

Mind megannyi kínálkozó jó alkalom
vala ez, melyben törekvéseik praktikus
értékét, elvszerű meggyőződéseik mivoltát
és hatályát a legpregnansabb módon lesz
vala alkalmuk a mentő eszméért esengő
nemzet előtt behizonyítaniok, — de mind-
ez alkalmakat ő megakasztották el
— a nem hiányzott provokáció daczára is
— s így, mondhatni, épen megfordított
komédiáját játszik el a Sybillák könyvei-
nek, midőn a fennen kínálgatott bölcses-
ség fölinsait, noha két kézzel vették vol-
na, nemhogy adták volna, hanem inkább
maguk égették el rendre — — erős gya-
nut keltyén ez által, hogy talán nem is
jósolatokat, hanem mind csupa tiszta papírt
foglaltak magukban e szóval kínált, de
tettleg elégetett kötetek.

Most már megint és pedig valameny-
nyi eddiginél sokkal hatalmasabb alkalom
került elő, hogy a jobboldali ellenzék be-
mutassa magát, mint alkotásra kész és al-
kalmatlan párt.

Ime, mit annyiszor és oly hangosan
követelték a szabadelvű párt kormányától:
a részletes program, a konkrét javas-
latok előttök fekszenek, s már most sikra
szállhatnak — a kifejtett programmal
szemben programot adhatnak; a be-
nyújtott javaslatok ellenében új javas-
latokat tehetnek, és elveket elvek ellen
állíthatnak — de mindenesetre kénytele-

„Varrógép!” kiáltá az egyik. „Igen, ki azt
elő tudná állítani, milliomos lenne!” Ezt hallá
az üzlethez tartozó egyik legény, ki dologtala-
nul az asztal mellett állott; Howe Eliának
hívták. Massachusettsben egy kevésbé vagy-
nos molárnak volt fia, gépek s kerékűvek
között nőtt fel s már jókor elárulta mechanikai
tehetségét. Technikus lett. Egy ideig a Lowelli
gyárakban volt, azután pedig az excentrikus
Davis Ari műszerkészítőhöz Bostonban mint
segéd állott be.

Howének fejéből a varrógép többé ki
nem ment. A holiban és otthon mindig ezen
törte a fejét s órákig nézte nejt — mert
jóllehet csak husz évet számlált, mégis már
nős volt — mig ez dolgozva varrósázza mel-
lett ült. De csak három évvel később, midőn
a szegénység, ajtaján zörgetett s alig tudott
három gyermeke számára kenyert szerezni,
kísértette meg komolyan az eszmét, melylyel
ő annyi ideig foglalkozott, megtestesíteni. Más
feltalálók példájára a kézimunka proceduráját
akarta utánozni, mi mindenesetre egy elhibá-
zott tett. Egy mind a két végén hegyes tűt
vett elő, de evvel semmire se mehetett. Sok-
féle eredmény nélküli kísérlet után jött csak
reá, hogy nem jó uton jár. Az egészet azért
újbol kezdette s végre a jó ösvényt megtalálta,
a mennyiben azon gondolatra jött, hogy a var-
rástoz két szálal fog alkalmazni, egyiket a
kelme fölött, a másikat alatta s azután az
alsó szál részére egy hajócska formát alkál-
mazott. Ezzel ő a nagy munkát a főbb részei-
ben bevégezte. Ez 1844. október havában tör-
tént, mintegy tizenkét hónappal azután, hogy
megkísérette eszméjét létesíteni:

A gép mindazonáltal még meglehető-
s durva állapotban volt. Tökéletesítésére minde-
nekellött pénzre lett volna szüksége s a szegény
Howe-nak annyira sem volt, hogy családját a
szükségtől megoltalmazza. Hasztalan fordul-
tunkonaihoz, őt mindnyájan gyógyíthatlan tervko-
vácsnak tartották s senki se akart esztelenlé-
ségeik újabb táplálékot nyújtani. A legnagyobb
szükségben megérezte a segély, egyik barát-
ja Fischer György egy örökséghez jutván, haj-
landónak mutatkozott a gépre egy kis össze-

nek elejteni eddigi egyetlen támadó fey-
verüket, már többé nem kérhetnek pro-
grammot, mert a legrészletesebb program
meg van adva.

Kormányunk taktikája kétségtelenül
igen esélyes vala. Mi lett volna köny-
nyebb, mint annak idején hangzatos frá-
zisok alakjában programot terjesztetni „elő,
széles körre terjedő elméleti vitát provo-
kálni, melyből — a jobboldali ellenzék
eddigi eljárásából következtetve — minde-
nesetre diadalmason kel vala ki. Ő a
helyett — csak is közjogi állását jelölve
meghatározottan — sietett a már megin-
dított s félben elkészült munkák befeje-
zésével, a helyzet tisztázásával, hogy sza-
bad tért nyerve, majdan gyors és határo-
zott akcióit indíthasson.

Ez akció ideje immár elkövetkezett.
A ház asztalán fekszenek a javaslatok,
melyek a közgazgatás, az adóügy, az igaz-
ságszolgáltatás, az egyházi és oktatási
ügyek, némely honvédelmi s közgazdasági
kérdés reformját czélozzák. Már most nem
szóval és beszéddel, hanem tettekkel, ma-
gával a dologgal áll a nemzet s benne a
jobboldali ellenzék szemben. Ime az alka-
lom behizonyítani, hogy melyik a tettere
kész és képes párt?

A nemzet minden áron szabadulni
akar a nyomasztó helyzetből, melybe tul-
hajtott számítás, tövedések, a pártszakadás
átka s egy kis részt az ellenséges végzet
sodorták. Áldozatokat sem kímél, önmeg-
tagadásra is kész, sőt a rohamos haladás
aspiratión közli is elnapol nem egyet, csak
hogy biztosan indulhasson, hogy biztosan
haladva, bár később, de elvégre czélhoz
juthasson.

A nemzet magát a czélt akarja. de
koránt sem vagy csak az egyik, vagy csak
a másik párt uralmának segélyével. Azt
hisszük, e kitűzött czél sikerét akárme-
lyik párt kezéből készséggel fogadják.

Nós! int a pálya!

Álljon ki, akár a jobboldali ellenzék
is: halljuk azokat a jobb javaslatokat, lás-
suk azokat a jobb terveket!

get kockáztatni. Ő Howe családjának tartását
magára vállalta, mig ez egy jobb mintát áll-
ított elő, melylyel két öltönyt varrtak meg,
egyiket Fischer, a másikat Howe részére. Te-
hát egy nagy lépés előre! A gép varrt s mű-
ködéséről mindenki meggyőződést szerezhetett.
Most arról volt szó, hogy a találmánynyal a
nyilvánosság elébe lépjenek, hogy a milliókat,
melyekről az öreg bostoni mechanikusnál be-
szélték, beszerperhessék. De erre nézve az ut
még végtelenül hosszúnak látszott. Egyetlen
egy szabó se akart a gépről tudni, mert aó-
ban biztos pusztulásokat láttak, sőt még meg
se akarták tekinteni a veszedelmes dolgot,
jóllehet Howe egy verseny alkalmával öt varró
nővel szemben győztes maradt: gépe egyedül
ugyanazon időben több szegélyt varrt, mint öt
varró összesen, amhárr ezek a legügyesebbek
leggyorsabbak közül voltak kiválasztva.

Nehézséggel járt a szabadalom kies-
közlése is s midőn ez megtörtént, Howe-nak
egy fillére se volt, hogy a gépet értékesít-
hesse. Az éhséget övével együtt kikerülendő, egy
mozdony-vezetői állomást foglalt el, azonban e
terhes hivatalt sokáig nem folytathatta. Be-
látta, hogy találmányával Amerikában nem
sokra mehet, talán Angolországban több sze-
recesége lesz vele? De hogyan lehessen az út-
ra pénzt előteremteni? Az állhatatosság a lá-
tszólagos lehetetlent lehetővé teszi. Sikerült Ho-
wenak, a szükséges összeget összekoldulni s
testvérét Amasa-t a géppel Angolországba
küldvén, Lonnnonban Thomas W. nevű gyáros-
nak az apparatust minden jogokkal együtt 250
font sterlingért adta.

Thomas kieszközölte saját nevére a sza-
badalmat s elkezdette a varrógépek gyártását.
Ezek azonban nem feleltek meg tökéletesen a
czélnak s így Howe Elias kényszerítve volt
személyesen Angolországba utazni s ott a gé-
pen a szükséges javításokat megtenni. Ezért
biztosították uti költségeinek megtérítését
munkadíjjal hetenkint három, később négy font
sterlinget. Szorultságban Howelfogadta a ked-
vezőtlen ajánlatot; Londonba utazott s meg-
tette azt, a mit tőle kívántak. A gép most
tökéletesen végezte kötelességét s Angolország-

A program-kérés ideje lejárt. A
megadott program ellen programot kö-
vetel.

Ezt kérjük — vagy öszinte bevallá-
sát annak, hogy a kibontandó zászló, mely-
be eddig takaróztak, csak frázis, csak vak
töltés, melynek semmi magva. És halljuk
azokat az elveket, melyek nem csak hogy
ellenkeznek a mai kormány elveivel, hanem
azoknál jobbak, igazabbak, sikerre vezetőbbek.

A régi taktika taktikájából immár ki-
fogytak s most: „fuss, vagy fizess!”
Vagy — vagy ...

— A szabadelvű párt nov. 7-iki
esti értekezletén a képviselőház által kül-
dendő közgazgatási bizottság tagjaivá kijelöl-
tettek: Baranyi, Gorove, Csengery, Lészay, gróf
Péchy, Wächter, Tóth V., Gulner, Miklós Gy.,
gróf Szapáry, Knöfler, Balogh, Beliczey, Prá-
ny, Tibád, Pulay, Paczolay és Taray. Két
tagot a baloldali, egyet pedig a jobboldali el-
lenzék fogja a bizottságba kijelölni. Mórítz
P., a kő igazgatója jelentést tett a kör he-
lyiségeinek átalakításáról, s indítványozta, hogy
— három évi kötelezettséggel — a kör to-
galkozó tagjai ezentul csak 40 frt évi díjt fi-
zessenek, s 20 frt évi díj mellett vidékiek is
lehessenek a kör tagjaivá. Indítványai elfogad-
tattak, s a kör helyiségeinek átalakítása körül
kifejtett buzgalmaért az értekezlet köszönetet
mondott.

— A bagatell ügyek kérdésében ér-
tekezlet tartatot szombaton az igazságügymi-
niszternél. Az értekezletet, melyben a képv-
selőház több tagja vett részt, a miniszter me-
nyitván, a tanácskozás tárgyainak e három
kérdést tüzte ki: Utasíttassanak-e közgazga-
tási fórum elé a bagatell-ügyek? Ha igen,
mely ügyek nyilváníttassanak bagatell-termé-
szetűeknek? S legyen-e ezekre nézve felebbe-
zésnek helye? A felszólalók főleg az első kér-
désre terjeszkedtek ki, s legnagyobb részük
helyeslé elvben a bagatell-ügyek kivonását a
bírói hatáskörből. Csak két értekezleti tag,

ban gyorsan meghonosult, természetesen nem
Howe, hanem mint Thomas találmánya, ki
az eszközön későbbben mindenesetre még tété-
telt javításokat.

Howenak e közben újbol igen rosul
kezdett menni a dolga. Thomassal összeveszett,
ennek következtében szerződésük felbomlott s
a szegény Howe most nagy bajban szenvedett,
mert pénzt kellett előteremteni Amerikába
való visszautazásra. Két évig vala ő távol, ez-
alatt találmánya sikerének híre az Oceanon tul
is elterjedt s ezzel szerencsétlenségü időszaka
is véget ért. Jóllehet a mechanikusok egész so-
ra ellen kellett válllólág fellépni, kik szabadal-
ma ellenére gépet utánozták, mégis egy gaz-
dag Blisz nevű tőképénzes szerkesztett vele
1849-ben s rövid idő alatt, az üzlet virágzani
kezdett úgy, hogy Howe a milliókat, melyek-
nek említése a fiatal mechanikusok jelöltnek je-
lentőségeltjes találmányára mindenesetre az első
lőkest adta, csakugyan megszerezte.

Azon férfiak közt, kik ellen Howe a ne-
rikai szabadalmi joga érdekében a törvény ol-
talmát igénybe vette, helyet foglalt Singer
Izsák is. Ő Howenak egyik gépét 1850-ben
meglátta s azt gondosan szemügyre vette. Ha-
zámenvén leült s azt lerajzolta, mely, mint ő
állítja s mint valóban meg is történt, külön-
féle javításokat tüntetett fel. Azután 150 dol-
lár kölcsönzött s a tökéletesített gépnek egy
formáját elkészítette, de csak több hiábavaló
fáradkozás után sikerült neki egy oly eszközt
előállítani, mely az ő követelményének meg-
felelt s mely gáncsolhatatlan varrást létesített.
Amhárr tizenegy éjjelen nem fekiút ágyba, jó-
kor és későn mindig gépével bíbelődött, mégis
késedelem nélkül New-Yorkba utazott, hol
egy német ismerőse a szabadalmat részére ki-
eszközölte.

Itt Howe bepanaszolta, hogy a találmányt
érdeklő joaiba jogellenesen javatkozik. Singer
azonban egy oly férfi volt, ki nem engedte
magát semmiféle akadály által leszorítottan azon
utról, melyen haladni magát elhatározta. Hogy
Howe igényeit megerőltentse, be kellett bizo-
nyítsa, hogy nem ez volt a varró-gépnek első
feltalálója, hanem az már Howe előtti létezett.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasáboztt gármeid sor vagy annak tere 3 kr.
Bőlyegid minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb
hirdetéseknél külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppel Alajos (Wollzeile 22.) Haasenstein et Vog-
ler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau
Budapesten: Haasenstein et Vogler hirdetés közv. rodáj
Braun Ede hirdetésményi ügynőksége, József tér 10. sz. 1. emelet

Nyitári cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

Horvát Boldizsár és Pauler nyilatkozott ha-
tározottan ellene a kisebb polgári ügyek köz-
igazgatási fórum elé utasításának. Arra nézve,
hogy melyik legyen a bagatell-ügyekkel meg-
bizandó közgazgatási fórum, a legelterjedt vé-
lemények nyilvánultak; némelyek a szolgabi-
rákra, mások a községi előjáróságra, mások
ismét a szolgabírákkal combinált békebíró-
sokra vették a bagatell-ügyeket átruházandók-
nak. A miniszter végül köszönetet mondott az
értekezlet tagjainak, kijelentvén, hogy a hal-
lottakat becses anyagként fogja a tvjavaslat
kidolgozásánál figyelembe venni.

— A képviselőház nov. 8-iki ülésé-

ben Molnár Antal az állandó igazolási bizott-
ság eladója, terjeszté először is elé a ház el-
napolása óta megválasztott képviselők megbízo-
leveleinek megvizsgálásáról a bizottság jelenté-
sét, mely szerint Deák Ferenc, Veres P., Stein-
acker, Németh A., Ernst Fr., gróf Degenfeld
L., Nagy Ferenc, Nedeczky végleg, ifj. Simo-
nyi J., Marjássy M., Babics J. és Pogány Ö.
a szabályszerű 30 nap fentartásával igazolt
képviselőknak jelentettek ki. Ezután az ujonnan
igazolt képviselők a ház osztályaiiba beosztat-
ván, a közgazgatási bizottság tagjaira adattak
be a szavazatok, mire az ülés véget ért. Leg-
közelebbi ülését a képviselőház szerdán fogja
tartani.

— A főrendiházban nov. 8-ikán mu-

tatta ünnepélyes díszben be magát a Tisza-ka-
binet. Tisza Kálmán miniszterelnök — a be-
vett szokás szerint — ugyanazon bemutató
beszédet mondá el a főrendeknél is, mint az
alsóházban. E bemutatósn kívül az ülésnek
nem volt egyéb említésreméltó tárgya.

— A szabadelvű párt kebelében

a következő sajnálatra méltó forogás jelszóról
tesz említést a N. H. A közgazgatási bizott-
ságokról szóló törvényjavaslat, bármily óvato-
san kerüli is a meghasonlást okozható kérdé-
sek bolygatását, vegybontólág kezd hatni a
heterogén elemekből álló kormánypártra. Az

S e bizonyítást ő megszerezte. Véletlenségből
egy levélre akadt, mely 1832-ben kelt s mely-
ben említés van téve egy varrógépről, melyet
1832-ben egy bizonyos Hunt Walter nevű
egyen talált volna fel. A további puhatolód-
zások kiderítették, hogy az ügynek alapja van.
Hunt egy ugynevezett universal genie, ki min-
dig egy eszméről a másikkra ugrott, a nélkül,
hogy kitartása lett volna egyetlen egyet tel-
jesen végrehajtani, a megindított ügyet elej-
tette s kétségtelelenül találmányát gyakorlatilag
soha se értékesítette. Bizonyos volt tehát, hogy
Amerikában Howe előtt már meg volt a ta-
lálmány s ép oly bizonyos volt az is, hogy ez
annak létezéséről mit sem tudott s hogy Hunt-
nak gépével soha egy öltést se vartak. A ra-
vasz Singer mindazonáltal megnyerte a pert s
ő volt az, ki a találmányt a közönségre bizo-
nyos tekintetben ráerőszakolta. Gépét folyto-
nosan kiállította, hirdette a hirdapokban sza-
kadatlanul, készítette a reclamokat, dolgozott
éjjel, nappal, mig végre az egész földön el-
terjedt az s szegényeknél úgy, mint gazdag-
nál nélkülözhetlen házi eszköz lett. E tekin-
tetben Singer Izsák neve soha se mellőzhe-
tő, valahányszor a varrógépek történetéről meg-
emlékezünk.

Az angol feltalálóról még pár szót. Not-
tinghamban élt egy bizonyos Fisher nevű
egyen, a Fisher és Gibbon ismert czég tagja,
ki 1844. december havában egy apparatust
talált fel, mely lényegben ugyanazon elvke-
re volt fektetve, mint Howe Eliás varrógépe. Mi-
dőn ez utolsót Angolországban el kezdeték
fogadni, találmányának némely csekély részeit
megváltoztatta s egy alakította át valósa-
gos varrógéppé, hogy az illetékes hatóság által en-
nek adatott meg a prioritás s ezzel Howe, de
sokkal inkább Thomas angol szabadalma része-
ben elenyészett.

Ez története rövid vázlatban egy talá-
lmánynak, melynek szerzői teljes joggal meg-
érdemlik, hogy az emberi nem jövővi gyanánt
tekintessenek.

Európa.

teljesebb törvényjavaslat a kormánypárt több, és egytől egyik kitűnőbb tagjának sehogys sem bírja tetszését megnyerni. Ellenzik egy új provizorium alkotását annál inkább, mert az időt és körülményeket alkalmasoknak találják egy oly definitívum létrehozására, mely úgy az ország állami érdekeinek, mint a jó közigazgatás követelményeinek megfelelően. A szabadelvű párt egy kitűnő és köztiszteltetben álló tagja e meggyőződésének már kifejezést is adott azáltal, hogy a közigazgatási bizottság tagjává szándékolta kandidációját nem fogadta el. Ma még formszerűtlen mozgalomról ez irányban természetesen nem beszélhetünk. De tény az, hogy a párt számos tagja, még pedig a javából, nincs megelégedve a kormány javaslatával, hogy a rokon elemek kezdik keresni egymást. Afelől, hogy meg is fogják egymást találni kétség alig lehet, és igen valószínű, hogy már a legközelebbi hetek parlamenti vitáiban kifejezést fog nyerni azon belső ellentét, mely a kormánypártnak alkotó elemeit a belpolitikai elvi fontossági kérdéseiben elválasztja egymástól.

— **A magyar királyi belügyminis-**ternek 53233. sz. a. kiadott rendelete valamennyi törvényhatósághoz: Az 1874-ik évi VIII-dik törvénnyel a métermérték-rendszer használata 1876. évi január 1-étől fogva kötelezőleg lévén elrendelve, az 1872. évi február 27-én 6161. szám alatt kelt itteni rendelettel kiadott „Gyógyszer-árszabvány” a métermérték szerinti átdolgozása vált szükségessé; az ekként átalakított új gyógyszer-árszabvány, melyben egyáltalán nem módosították az is, oly felhívással küldetett meg a hatóságoknak, hogy az orvosi és gyógyszerészeti személyzetet ezen intézkedésről tudósítva, arra ügyeljenek, miszerint ezen árszabványt minden egyes határozata, valamint minden ártétele pontosan megtartassék.

Az orvosi és gyógyszerészeti személyzet végül figyelmeztetendő, hogy az új gyógyszer-árszabvány Jármy Gusztáv általános magyarországi gyógyszerész-egylet elnökénél (Pesten, papnövelde utca 1 sz.) 60 kron megszerzethető.

Budapest, 1875. évi oct. hó 29-én.

Tisza Kálmán, s. k.

Magyar lapok szemléje.

A „Pesti Napló” úgy találja, hogy a fővárosnak a közigazgatási bizottságokról szóló törvényjavaslat sehogys sem tetszik. Valószínűnek tartja, hogy minden valamire való város Magyarországon, mindenik, melynek polgári eleme van, vagyona és városi vagyonkezelése van, polgármestere és rendezett tanácsa van, az mind elégedetlen lesz a javaslattal. Az életrevaló városokra nézve hatályos csapás volna, ha e törvényjavaslati ítélete alól felmentetnének. A polgári elemnek akkora nem ismerése és megvetése ri ki az intézkedésből, mely azon időkre emlékeztet, midőn még merész volt Szalay Lászlótól a városok polgári jogait vitatni. Milyen szabadelvűség a polgároktól elvenni az önálló intézkedés jogát, csak azért, hogy a városoknak ne legyen több joguk, mint a megyéknek. S ki határoz az utczakövezésről? A távirda hivatal főnöke. Ki szavazza meg az építési anyagok szállítási szerződését egy kórházhoz? A tanfelügyelő. Ki ítél városi mérnöki hivatal csatornázási terve fölött? A királyi ügyész. A tanácsnak nincs szava, az dolgozzék; a népnek nincsen szava, az fizessen s a híres 21 tagú bizottmány, az dönt olyan felett, mihez nem ért, mihez egy részének semmi köze. Nincs rá eset, hogy ezen gépezet egy percig működhessen. Világosnak tartja, hogy e törvényjavaslattal a városokra kiterjesztése lehetetlen erőszak. Reméli, hogy a kormány maga is meg fogja látni tévedését s meg fogja nyugtatni a lakosságot. Mások pedig ne tartsa bölcsességét fátyolos titokban, hanem beszélje el, hogy mit akar, mert ime kísült, hogy cselezzön, ha a törvényjavaslatok előbb a sajtó által megvitattak s megérve kerülnek a törvényhozás elé, mint hogy ha egyetlen aggyelében fogamzott eszmék Minervaként akarnak kiugorni, de bónán születnek s deformis képpel rájlesztenek az országos publicumra.

A „Hon” a közigazgatási bizottságról, mint fejezeti bizottságról, ír. E szerint a fejezeti ügy gyökeres átalakításra megy át. Azáltal, hogy az önkormányzat területén a választott tisztviselő és államhivatalnok ugyanazon fejezeti hatóság alá esik, nagy lépés történt nemcsak a decentralizáció felé és a bürokratizmusmal való szakításra, de a köztisztviselők közzé összeforrasztására is. És mégis azáltal, hogy mindenik miniszternek saját közegére, az önkormányzati közegekre nézve pedig a belügyminiszternek van fentartva, nemcsak a fellebbezés joga, de a fejezeti eljárásnak, a bizottság által való elhanyagoltatása esetén, annak megindítási kötelessége is, meg van adva a parlamenti kormánynak a kellő jog és biztosíték arra, hogy a közigazgatás

közegéről felelős lehessen. Az új fejezeti eljárást határozottan haladásnak tekintik, úgy a jog, mint a közigazgatás szempontjából, bár közigazgatási jogszolgáltatásunknak csak igen kis része van még ezzel szabályozva s az is kiegészítésre vár.

Az „Ellenőr” Széll Kálmánnak az adókezelésről beterjesztett javaslatát olyannak tartja, mely beleillik a kormány többi javaslatai által képezett organikus egészbe. Az egész javaslatról ő nagy eredményt vár. Várja az adók befizetésének nagyobb biztosítását, s az adókezelés gyorsabbá, igazságosabbá és olcsóbbá tételét.

A „Kelet Népe” előtt azon kérdés merül fel, ha a Hercegovinában dúló felkelés a tél folytán meg nem szűnik, sőt tavaszra tán nagyobb erővel kiújul, s ha a nagyhatalmaknak ezalatt nem sikerül oly biztosítékokat felföldözni s életbeléptetni, melyek hasonló kitérőeknek elejét vették, és ha ennek következtében Oroszország közvéleménye az orosz kormányt oda terelné, hogy a faj és hitrokonok érdekében tényleges beavatkozást szándékozzon eszközölni: mi fog történni ekkor, s mily állást foglaland el monarchiánk az eshetőségekkel szemben? Az osztrák-magyar monarchia arra van utalva, hogy a Kelet felé igyekezzék érvényesíteni a nagyhatalmi állásnak habár csak morális követelményeit is. És ezért monarchiánk érdeke parancsolgató követeli, hogy a Keleten beállhat bármely bonyodalmakkal szemben oly állást foglaljon el, s oly magatartást kövessen, a melyből nemcsak kár és veszély nem származhatik, de mely tényleges előnyt is eredményez. Ezt elérni sikerül-e, az — szerinte — a kérdés?

Tisza Kálmán

közigazgatási javaslatai.

(Folytatás.)

2. Rész. Víznyomja a törvényhatóságokhoz.

72. §. A törvényhatósági közgyűlés által a közigazgatási bizottság körébe tartozó ügyekre nézve alkotott szabályrendeleteknek és az ezen ügyekre vonatkozólag hozott határozatoknak végrehajtását intézi és ellenőrzi.

73. §. A 67. §. első bekezdésében jelzettől hasonló jelentést terjeszt fel a törvényhatósági közgyűléshez is. Ugyanekeket megteszi javaslatait azokra nézve, a mik szabályrendelet vagy határozat által közgyűlés által elrendelhetők. Jelentése kapcsán a közgyűlés tudomására hozza a 67. §. második bekezdése értelmében a kormányhoz beterjesztett javaslatait is.

74. §. Ezen rendszeres jelentéseknek kívül jelentést és javaslatokat tehet a közgyűlésnek akár egyes konkrét esetre, akár általában a közigazgatásra vonatkozólag, a hány-szor szükségnek tartja.

75. §. A közgyűlés által egyes esetekben kívánt felvilágosításokat megadni tartozik.

76. §. Ha a törvényhatóságnak valamely határozatát cseleltalannak vagy törvénytelennek találja, a mennyiben az úgy sürgős volta mást nem követel a végrehajtás előtt, a törvényhatósági közgyűléshez előterjesztést tesz, ha pedig az úgy sürgős volta ezt nem engedi, vagy a törvényhatóság által fenntartott rendeletet még ekkor is törvénybe ütköztetnek tartandó, az ügyet az illető miniszterhez felterjeszti, s annak elhatározásához képest jár el, de a legközelebbi közgyűlésnek a történeteket utólagosan bejelenti.

IV. Fejezet. A közigazgatási bizottság tagjainak kötelezettsége és felelőssége.

77. §. A bizottságnak azon tagjai, kik vagy államhivatalnokok vagy törvényhatósági tisztviselők, a bizottság kebelében működésük és mulasztásaikra nézve ugyanazon kötelezettség és felelősség alatt állanak, a mely őket hivatalos minőségüknél fogva egyéb hatáskörükben terhelik. Ezenkívül a 63. §-ban említett kártérítési kötelezettség rájuk is kiterjed.

78. §. A törvényhatósági közgyűlés által választott tagjai, ha a megbízást elfogadják, kötelesek a teendőikben eljárni.

79. §. Ki a nélkül, hogy elmaradását kellően indokolná, a gyűlésben meg nem jelen, a bizottság által 20 frtnyi bírságban elmarasztalandó, mely bírságot ismétlés esetében 100 forintig tokozni lehet.

80. §. A ki egy fél éven át egy gyűlésben meg nem jelent meg és elmaradását minden alkalommal kellően nem igazolta, az minden egyes esetben rá rótt bírság felül elveszti bizottsági tagságát és a legközelebbi választásnál újra nem választható.

81. §. Ki egy évig nem vett részt, még ha távollmaradását igazolta is, a bizottságból kilépettnek tekintetik és első alkalommal meg nem választható.

82. §. Az elmaradás igazolásánál a következők fogadhatók el: a) betegség; b) valamely tag jelenlétét okvetlenül szükségessé tevő családi esemény, p. o. születés, esküvő, veszélyes betegség, vagy éppen haláleset a család körében; c) valamely közügyben vagy nem halasztható magánügybeni távollét; mindezen eseteket azonban hiteles okmány vagy tanuk által kell bizonyítani.

83. §. A 66. és 76. §-ok eseteiben nyilvános névszerinti szavazásnak van helye, s azok, kik a felterjesztés megtételére szavaztak, a kérdéssel által metálan okozott kárért a törvény rendes útján felelősek.

84. §. A bírságot a bizottság rendes ülésében röví ki. Az e felett hozott határozat a szóban levő fél, vagy ha az felmentetné, a bizottság bármelyik ellenvéleményű tagja által, a közgyűléshez fellebbezhető. A közgyűlés határozatát, ha az a bizottságtól eltér, az illető fél is, de a főispán minden esetben, fellebbezheti a belügyminiszterhez.

85. §. Az elmozdítás iránt hozott határozatot a bizottság a legközelebbi közgyűlésnek bejelenti. Ha a közgyűlés azt indokoltan nem találja, az úgy hivatalból a belügyminiszterhez fellebbezendő.

86. §. A bírság a törvényhatósági szegények pénztárát illeti.

V. Fejezet. Vegyes intézkedések.

87. §. Addig, míg a kisebb városi törvényhatóságokra nézve a törvényhozás másképpen intézkedik, jelen törvény 10. §-nak rendelkezése úgy értelmezendő, hogy a megyei, vagy kerületi, vagy széki, vagy vidéki törvényhatóság székhelyét nem képező városok közigazgatási bizottsága azon megye, vagy szék, vagy kerület, vagy vidék székhelyén jön össze, a melynek területében a város fekszik. Kivételet képeznek azonban ezen szabály alól az oly törvényhatósági joggal felruházott városok, a melyekben megye, szék, vidék stb. székhelye nincsen ugyan, de a melyek a legutóbbi népszámlálás szerint 18.000-nél több lakossal bírnak. Ezekben a közigazgatási bizottság üléseit a 10. §. rendelkezéséhez képest helyben fogja tartani.

88. §. Ezen törvény életbeléptetésével az 1870. XLII., az 1871. XVIII., s általában minden törvénynek, kormányrendeletnek vagy törvényhatósági szabályrendelet és határozatnak ellenkező szabványai hatályon kívül helyeztetnek.

89. §. Az időnek meghatározásával, a melyben ezen törvény életbelép, valamint a törvény végrehajtásával és az annak céljából szükséges szabályrendeletek és utasítások kibocsátásával az összes minisztérium bízatik meg.

Budapest, 1875. október 30-án.

Tisza Kálmán,

belügyminiszter.

Törvényjavaslat

a törvényhatóságok rendezéséről szóló 1870. XLII-ik törvénycikk VI. fejezetében szabályozott fejezeti eljárás módosításáról és kiegészítéséről.

1. §. Az 1870. évi XLII. törvénycikknek a fejezeti eljárásra vonatkozó 49. §-a, nemkülönben a 77—87. §§-ai, valamint az 53. §-nak e) pontja hatályon kívül tételnek és helyettük a következők rendelkeznek: A tisztviselő, a segéd- és kezelő-személyzet tagjai ellen fejezeti eljárásnak van helye; a) ha megsérti vagy hanyagul teljesíti a törvényben és szabály- vagy kormányrendeletekben megszabott kötelezettséget, vagy azok teljesítésére, képtelennek bizonyul; b) ha botrányt okozó erkölcsötlen életet él, vagy illyenmő kihágást követ el.

2. §. A fejezeti eljárást vizsgáló előző meg, melyet a) azon törvényhatósági tisztviselő ellen, kik a közigazgatási bizottságnak tagjai, ezen bizottság, vagy a törvényhatósági közgyűlés; b) a törvényhatóság többi tisztviselője, valamint a segéd- és kezelő-személyzet tagjai ellen a közigazgatási bizottság, a törvényhatósági közgyűlés, vagy az alispán, illetőleg polgármester rendel el. Ha a vizsgálatot az a) és b) pontban említettek közül egyik sem rendel el, a belügyminiszter a főispán indokolt felterjesztésére elrendelheti. De ezenfelül elrendelheti a többi miniszter is, midőn a hanyag eljárás, a törvény- és szabály- vagy kormányrendeletekben megszabott kötelezettségsértés, a társaságához tartozó teendőkre vonatkozik.

3. §. A vizsgálatot azon törvényhatósági tisztviselő ellen, kik a közigazgatási bizottságnak tagjai, maga ezen bizottság a kebeléből kiküldendő egy vagy több tag által; a többiekre nézve pedig rendszerint az alispán, illetőleg polgármester, akadályoztatása esetén helyettesse teljesíti.

4. §. A vizsgálat elrendelésével egyidejűleg azaz elrendelő által a tisztviselő fel is függesztethetik hivatalától. A hivatalától felfüggesztett törvényhatósági tisztviselő helye a főispán által ideiglenes helyettesítés útján töltetik be, — kivén az alispán, illetőleg a polgármesteri alomások, melyeknek ideiglenes helyettesítés útján betöltése törvényhatósági közgyűlés hatáskörébe tartozik. Az ilyen helyettesítések a fejezeti ügy befűzéséig érvényesek az 1870. XLII-ik törvénycikk 43. § g) pontjának ezzel ellentétben álló intézkedése hatályon kívül tételük.

5. §. A hivatalától felfüggesztett törvényhatósági tisztviselő a fejezeti eljárás tartama alatt rendes fizetésének csak felét huzza.

6. §. a) A vizsgálat eredménye felett határoz, és pedig: a) a 2-ik §. a) pontjában említett tisztviselőkre nézve első fokozatban a közigazgatási bizottság fejezeti választmánya, második fokozatban a belügyminiszter; b) a 2. §. b) pontja alá tartozó többi tisztviselő, valamint a segéd- és kezelő személyzet tagjaira nézve, ha a vétség ezen törvény 12 §. a) pontjában megszabott büntetést von maga után első fokozatban az alispán, illetőleg a polgármester, második fokozatban a közigazgatási bizottság fejezeti választmánya esetleg — a mennyiben két eltérő határozat hozott — a harmadik fokozatban a belügyminiszter. A 12-ik §-ban b) pontja szerint megtorlandó vétségek esetében pedig a 2-ik §. b) pontja alatt említett tisztviselők, valamint a segéd- és kezelő-személyzet tagjaira nézve is első fokozatban a közigazgatási bizottság fejezeti választmánya, második fokozatban a belügyminiszter.

7. §. A vizsgálat befejezése után a vizsgálati iratok a tisztviselőnek küldendők meg. A tisztviselő a vizsgálat eredményéhez képest indítványt tesz a fejezeti eljárás folytatása vagy abban hagyásairánt, és az esetben a kirovandó fenyték minőségét iránt is s az iratokat azok átvételétől számítandó 14 nap alatt indítványával együtt azon hatósághoz teszi át, mely a 6-ik §. értelmében első fokozatban határozni hivatva van.

8. §. Ha a tisztviselő a 12. §. a) pontja alatt említett fenyték alkalmazását indítványozza, de illetékes alispán vagy polgármester az ugyanazon §. b) pontjában érintett büntetést véli alkalmazandónak, az iratokate részbeni véleménye kíséretében a közigazgatási bizottság fejezeti választmányához teszi át. A közigazgatási bizottság fejezeti választmánya, ha az úgy akar a tisztviselő indítványát kapcsán, akár pedig az alispán, illetőleg polgármester által illetékeségi körébe utaltatott: még azon esetben is határoz, ha a 12. §. a) pontjában említett fenytéket tartja alkalmazandónak.

9. §. A vizsgálat eredménye felett első vagy második fokozatban, esetleg harmadik fokozatban hivatott fejezeti választmánya vagy a belügyminiszter, ha szükségesnek látja, a vizsgálat kiegészítését is elrendelheti.

10. §. Két egybehangzó határozat ellen nincs helye a fellebbezésnek. De a főispán a belügyminiszterhez bármely határozatot hivatalból fellebbezhet, a valamelyik miniszter által a 2-ik §. utolsó bekezdése értelmében elrendelt vizsgálat és arra alapított eljárás eredménye pedig az illető miniszterhez mindég felterjesztendő.

11. §. Fellebbezési határidő: a) magánfelekre nézve a határozat kézbesítésétől számítandó 8 nap; b) a főispánra nézve a határozat kihirdetésétől számítandó 5 nap. Ugyanannyi idő alatt meg kell tételni az előző §. értelmében kötelezett felterjesztésnek is.

12. §. A vétkeknél talált törvényhatósági tisztviselő, valamint a segéd- és kezelő-személyzet tagjai, a vétség fokozatához képest: a) dorgálással vagy 50 frtj terjedhető bírsággal; b) 500 frtj terjedhető bírsággal vagy hivatalvesztéssel büntethető.

13. §. A törvényhatósági tisztviselők úgy a segéd- és kezelő személyzet tagjaira vonatkozó fejezeti határozatok, jogerőre emelkedésük után, a törvényhatósági közgyűlésnek azonnal bejelentendők.

14. §. A hivatalától felfüggesztett törvényhatósági tisztviselő és a segéd- és kezelő-személyzet tagja, a mennyiben nem hivatalvesztéssel büntetett, a fejezeti határozat feltételeinek teljesítése után állomására visszahelyezendő.

15. §. A hivatalvesztéssel büntetett törvényhatósági tisztviselő helye a legközelebbi közgyűlésig betöltendő; de az, ki hivatalvesztésre ítéltetett, a rendes tisztújítás bekövetkezte előtt újból meg nem választható, másodizbeni hivatalvesztéssel büntetés esetén pedig elveszti a további szolgálati képességet.

16. §. Mikor válik bűnössé a tisztviselő és a segéd- és kezelő-személyzet tagja hivatalos kötelezettségének elhanyagolása, vagy az azzal való visszaélés által, a büntető-törvény határozza meg.

17. §. Büntények folytán a vizsgálat a büntető-eljárás szabályai szerint eszközölhető. Ha a közigazgatási uton az arra a fentebbiek szerint jogosult hatóságok valamelyike által elrendelt vizsgálatból az tűnnék ki, hogy a fenforogó tett nem fejezeti eljárás útján megtorlandó vétséget, de bünvádi uton megtorlandó büntényt képez: a vizsgálati iratok a közigazgatási bizottság által a kövrádlóhoz tételnek át.

18. §. Büntető vizsgálat esetén a tisztviselőt, a segéd és kezelő-személyzet tagját, mindég fel kell függeszteni hivatalától.

19. §. A büntető eljárás folytán hozott ítéletet az eljáró törvényszék a közigazgatási bizottságnak mindég megküldi, mely által az a legközelebbi közgyűlés elé terjesztetik.

20. §. Az 1870. XLII-ik törvénycikk

60-ik §-nak a tisztviselő kereset foganatosítása iránti tétele, mint ezen törvény határozatával ellentétben álló, érvényen kívül helyeztetik, — az 55. és 65. §§-okban előforduló „tisztviselő kereset alá foghatja” „csak tisztviselő kereset után mozditathatnak el” tételek pedig az ezen törvényben körvonalozott fejezeti eljárással helyettesítetnek.

21. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügyminiszter bízatik meg.

Budapest, 1875. évi október 30-án.

Tisza Kálmán,

belügyminiszter.

Törvényjavaslat

a községek rendezéséről szóló 1871. XVIII. törvénycikk módosításáról és kiegészítéséről.

1. §. Az 1871. évi XVIII. törvénycikknek a községi illetésségről szóló 6—19. §-ai hatályon kívül tételnek és helyettük a következők rendelkeznek. Minden honpolgárnak valamely község kötelekébe kell tartoznia. Mindenki csak egy község kötelekébe tartozhatik. A községi kötelek és az abból folyó illetésség megszűntnek csak azon esetben tekintetik, ha az illető egyén más község kötelekébe lépett.

2. §. Törvényes vagy törvényesített gyermekek, anyjuk illetésségét követik. Törvénytelen ágyból származott gyermekek azon község kötelekébe tartoznak, melybe születésük idején anyjuk tartozott. Az örökbe fogadott kiskorú gyermekek az örökbe fogadónak illetésségét követik.

3. §. A nő férje illetésségét követi, és azt mint özvegy is megtartja, mindaddig, míg önjogulag más községi illetésséget nem szerez. A nő, ha férjétől bíróság elválasztatott, vagy ha a házassági kapcsolat bíróság felbontottnak mondatott ki, azon község kötelekébe lép vissza, melyhez férjhez meneteleg tartozott.

4. §. A községi illetésség település által, vagy a nélkül is a községi kötelekébe való tartozott felvétel által megszerezhető.

5. §. Minden honpolgárnak joga van más községbe települni. A települő ezen szándékát azon községnek, a melybe települni akar, bejelenti, s a község a települést csak azon esetben tagadhatja meg; a) ha a települő ellen bebizonyítatik, hogy bünvádi kereset vagy büntetés alatt van; b) ha a község terhelése nélkül magát fenntartani nem képes.

6. §. A ki községekbe, melynek kötelekében volt, más községbe telepedik át, az által a régi községi kötelekből még nem lép ki; ha azonban az új községben négy évig folytonosan lakik, ennek községi terheire az járul, s a község, melybe áttelepült, ellene az 5. §. a) és b) pontjaiban megállapított kifogásokat ezen idő alatt nem érvényesítheti, ezen község kötelekébe tartozónak s az előbbi községi kötelekből kilépettnek tekintetik, kivén, ha azon községben, a melyből áttelepült, a községi terhekhez ezen idő alatt is folytonosan hozzájárult.

7. §. Ha a települt azon község kötelekébe, a melybe áttelepedett, fel akar vétetni, e végett az illető községhez a 6. §-ban megállapított határidőn belül is, szóval vagy írásban folyamodhatik s a község a felvételt azonnal megadhatja; azt azonban meg nem tagadhatja: a) ha a települt a községben két évig állandóan lakott; b) ha ezen idő alatt ugyanott községi adót fizetett, vagy ennek nem léteben egyéb közterheket folytonosan viselt; c) ha időközben az 5. §. a) és b) pontjai alatt érintett kivételek alá nem esik.

8. §. Ha a községi kötelekébe való felvétel település nélkül kéretek, e felett további fellebbezés kizárásával, a község határoz. A községi kötelekébe történt felvételtől azon község eljörőssége, melynek kebeléből a felvett kilépett, a felvétellel egyidejűleg értesítendő.

9. §. A felvett rendes községi taggá válik, a községi tagoknak a jelen és az 1871. XVIII. törvénycikk által biztosított jogjaiban részesül s a községi kapcsolatból eredő kötelezettségeket teljesíteni tartozik.

10. §. Oly községek, melyek községi terheiket teljesen a községi vagyon jövedelméből fedezik, a község kötelekébe felvételt mérsékelt díj fizetéséhez köthetik. E díj szabályrendelet útján az illető község által állapittatik meg. Az e tárgyban hozott szabály azonban jóváhagyás végett az illető törvényhatósághoz felterjesztendő; a törvényhatóság határozata a belügyminiszterhez fellebbezhető.

(Folyt. köv.)

KÜLFÖLD

Kolozsvár, 1875. nov. 10.

A múlt hét végén harcias hírek árasztották el a világot. A törzsekben valóságos pánique állott be s a hírlapok legtöbbje szomorú aggodalommal adott kifejezést. Okot mindezekre, Ignatieff tábornok orosz nagykovert ismeretes föllépése Konstantinápolyban, szolgálatott. Azt mondták, hogy Oroszország a másik két

atalom megkérdése nélkül kezdte meg az etiót s mindenütt harcias bonyodalmak híre ringett, melyek az orosz kormány állítólagos nagymérvű hadikészületeiben találtak kufor-ásukat. Ugyanakkor Sztebiából is hasonló fe-nyegető közlemények jöttek s egy pillanatra a helyzet csakugyan válságosnak látszott.

De a czáfolatok sem sokára vártak ma-rukra, Berlinben és Bécsben egyaránt s egyen-ő erélyvel igyekeztek szétoszlalni az aggodal-akat, s a félhivatalos-lapok mindnyájan olyan nyilatkozattal igyekeztek a közvéleményt meg-nyugtátni, melyek szerint az orosz actio a há-om császár szövetségének alapján áll samint Andrásy grófnak jutott azon feladat, hogy a örök reformok garanciája ügyében megfelelő vaslatokat dolgozzék ki, ugy viszont a péter-ári cabinetre azon hivatás várakozott, hogy Konstantinápolyból az igért reformok valósítá-ára vonatkozó garantiák megadását előkészítse. — Ugyanakkor az orosz hadikészületek is igen atorikus alakban lőnek megczáfolva. A „Pol-ör.“ szerint e hírek abból eredtek, hogy az orosz közlések szerint, az évi nagy dislocatiók, mint andesen, ugy ezuttal most mentek végbe. E nyilatkozatok némileg eloszlatták a nyugtalan-ágot.

A francia nemzetgyűlés nov. 4-én megkezdte üléseit, s azt határozta, hogy a lasztótörvényt a hétfői ülés napirendjére izi ki. Később Dufaure az új sajtótörvényt is ejelentette. Az osztályok megalakultak, töb-égők köztársasági elnököt választott. A ház nke újra Audiffret-Pasquier herceg lett, ki zombaton foglalta el állomását. „Komoly vi-ik állanak — mondá — küszöbön; az ország litikai szervezését fogják önk kiegészíteni, és efejezik a feladatot, mely hazafiságukra bi-stott.“

A német parlament a héten nem igen olgozott. A birodalmi költségvetés kiadásai 80,110.606 márkára előirányozták; ebből a endkívüli szükséglet 73,838.843 márkát tesz. língheti olasz miniszterelnök oct. 31-ikén olnában nagy beszédet tartott az ország önzügyi, bel- és külpolitikai helyzetéről. A zerb kormány legközelebb újra nagyobb szá- u csapatot küldött a határra, hol ma ösze- n 36.000 ember áll. Minthogy a kincstár en sereg ellátására a kellő eszközökkel nem ndelkezik, a kormány két millió arany érté- i kölcsönt kénytelen felvenni. Sándor or osz- ár legközelebb nejét San-Remóban, Olaszor- ághban, meglátogatja s az olasz hivatalos kö- k azon reményt táplálják, hogy ez alkalom- al Victor Emanuel királlyal is találkozni g. A többi államokban fontosabb esemény em merült fel.

A

olozs-dobokamegyei néptanítók egylete központi választmányának évi lentése, az egyletnek 1874/5 egyli. évi mű- ködéséről.

eadva az 1875. év november 3—4-iki évi rendes közgyűlésre.

(Folytatás.)

Elfogadta! ezen központi gyűlés ugyan- kor nevelésügyi bizottságunknak a választ- ány által helybenhagyott egy eredeti indít- nyát is, nevezetesen, hogy a tanév közben öforduló s az egyes felekezeteknél annyira el- trő alkalmakra vonatkozó iskolai szünidők yöntetűvé tételének eszközölhetésére, keresek- k meg az országos közoktatási kormány, hogy belügyminisiteriummal egyesítve találjon al- lmas módokat a hét köznapjaira eső feleke- i apróbb ünnepeknek, melyek nemcsak az kolának, hanem az általános nemzeti vagy- osodásnak is annyira hátrányára vannak, más- ivelt országok példájára, vasárnapokra áth- lezése iránt.

3. c) Az 50-es bizottság által a 3-dik egyetemes tanítónői gyűlés tárgyainál javaslaba- zott kérdések közül megvitatta az első kérdést, mely az országos egyesülés létesítésére vonat- kzó 100-as bizottság alakításáról szól s azt etendőknek tartja.

4. d) Beterveztett a választmányának egy közoktatási minisiteriumhoz czimzett s a fe- lekezeti tanítók ügyét tárgyaló terjedelmes ké- rlemek, melyben az iránt kerestetik meg a igyméltósági minisiterium, hogy a felekezeti tanítók jogai és fizetése törvény útján a köz- si tanítókéival egy színvonalra emeltes- nek.

A választmány kevés módosítás mellett ömmel tette magévá ezen kérelmet s elha- tozta annak mielőbbi felküldését.

5. e) Vitaestélyt tartott a pécsi népta- rók egylete által a tanfelügyelőségek ujá- szervezése iránt a nméltósági közoktatási mi- nisteriumhoz menesztett s pártolás végett eyletünknek is megküldött emlékirat tár- sában.

Ezen emlékiratot a bizottság elvben ma- évá tette s elfogadta nevezetesen azon rész- leket, hogy: állami viszonyaink, tanügyi álla- ltaink szükségessé teszik az állami tanfelügye-

lőségek fennmaradását; minden polgári megye külön tankerületet képezvén, élén egy önálló tanfelügyelővel; másod-tanfelügyelő csak oly megyének adassék, hol 200-nál több község van; de egyszersmind szükséges volna, hogy a tollnok is ruháztassék fel azon joggal, hogy szükség esetén kiküldetéseket végezhesen; ha- tásköriüket tekintve a tanfelügyelők több önál- lóságot nyerjenek a kormány, polgári hatóságok és felekezetekkel szemben.

De lényeges módosításokat is javasol bi- zottságunk a nevezett emlékirattal ellenkezőleg, nevezetesen:

1) az „emlékirat“ 2-szor pontjához; hogy a tanfelügyelőség ne illesztessék be a megyei közigazgatás keretébe.

2) az a. ponthoz. Nem fogadtatik el, hogy a tanfelügyelőség a községi iskolák költségve- téseit önállólag és véglegesen megállapítha- sa, póttanfolyamokat rendezhessen; e helyett a tanfelügyelőség hatáskörének tüzetes körül- írását ajánljatik.

3) a b. ponthoz. A közigazgatási közegek- nek minden önálló és nem kért beavatkozása a tanügybe, mellőztessék.

4) a c. ponthoz. A felekezeti iskola. helyi felelős közege legyen mindenkor saját is- kolaszéke, épen azért ez minden felekezeti isko- lánál szervezendő. — A felekezeti iskolai közegek a közigazgatási közegeket csak a ke- rületi tanfelügyelőség jóváhagyása és megke- resése folytán, vehessék minden alkalommal igénybe.

5) a d. ponthoz. A tanfelügyelőség ne helyeztessék a főispán felügyelete alá.

Az itt felsorolt megállapításai a bizott- ságnak választmányi ülés előbe terjesztve azokat is magévá tette s ily szellemű feliratnak a nagymélt. minisiteriumhoz minél előbb felkü- dését elhatározták.

A pénzügyi bizottság érdeme az, hogy az időközönként megejtett pénztárvizsgálgás ere- dményét mindenkor pontosan és rendszeren fel- tüntetett kimutatásban juttatta a választmány tudomására, a miért ez nem is mulasztotta el a bizottság iránti elismerésének és köszönetének kellő kifejezését adni.

A tanszertárlat ügye még mindig a szervezkedés, rendezkedés stádiumán áll, épen azért tüzetes jelentést adni róla még most le- hetetlen.

(Folytatása következik)

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Budapestén november 10. 10. ó. 40 p. d. e.

Érkezett, november 10. 11. ó. 32 p. d. e.

A szabadelvű párt értekezlete teg- nap igen heves viták után általánosság- ban elfogadta a budgetet; többen az adóemelés, a kiadások nagysága ellen, az önálló vámtérület s a reduciók mel- lett nyilatkoztak. Tisza fényes beszéd- ben szólt a javaslatokkal elégedetlenek ellen.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, nov. 10. 1875.

— **Bulyovszkyné** asszony harmadik vendégjátéka: „Gauthier Margit,“ az eddigiek között még a legszebb alkotása t vendégmü- vésznőknékné: különösen a három utolsó felvon- ás oly művészi magaslalon állott, melyre a mi színpadunkon e szerepben még Prielle Cor- nelia sem emelkedett, a kinek pedig e szerep tudvalevőleg egy kiváló forceszerpe! A fájd- alomnak az a megrázó hangja, melylyel az öreg Duval kérelmét fogadja; a kétségbeesés- nek az az örületes hangja, melylyel az öreg Duval meggyőző rábeszélése alatt lerokkadva, kezeit arcába temeti és felzokog; aztán a le- vételírás, a rövid édes boldogság megsemmisülé- nek és a jövő borzalmainak kétségbejítő gon- dolata alatt; a negyedik felvonás mármorba fu- lasztott szenvedése és az ötödik felvonásban a megtört lélek és test utolsó fellobbanása az ö- dökli betegség biztos keze alatt, végre a ked- vese tehetetlen karjai között elhaló Marguerite: mindez, a legkisebb részletben is, olyan élthű, igaz és megrázó vonásokkal volt festve a t. művésznő játékában, hogy a hatás sulya alatt a tele ház még nyílt jelenetekben is sietett hatalmas tapsaival kifejezést adni köszönetének a nyújtott élvezetért és a t. vendégművésznő remek alkotása iránti csodálatának. — Valóban ennyi erőt a szenvedélyben, ennyi igazságot az érzelemben olyan harmonikus egé- szít, milyent Bulyovszkyné assz. tegnap Gau- thier Margitban rajzolt: még a tehetségnek is csak az ihlet percében adatott megterem- temi. És e Gauthier Margithoz teljesen méltó Armand volt E. Kovács Gyula Duval Armand- ja, melyből pedig egy kontár vagy kezdő kéz olyan könnyen egy élettelen alakot csinálhat, minden aesthetikai és psychologiai jogosultság nélkül s tele beteges sentimentalizmussal. E Kovács Gyula Armandja ezzel ellenkezőleg ma- ga az ifjúság lángoló szerelmének és e szere- lem örült szenvedélyének megtestesítése volt, tele igazsággal, érzellemmel és élettel. A többi

tegnapesti szereplők közül Philipovicusné Pru- dence-át, Szentgyörgyi öreg Duvalját és Föld- ényi Rieux Gastonját kell mint sikerült ala- kításokat regisztrálnunk, az egész előadás tekint- tetében pedig azt, hogy egyike volt az össze- vág, hatásos jó előadásoknak.

— **Magyarnyelvtani előadások** a csernoviczi egyetemen. Dunavetsei Dunai Age- nor Hugó, lengyel születésű báró s a cserno- viczi egyetem egyik könyvtárnoka, folyamodást nyújtott be az ottani egyetemhez, hogy enged- jék meg neki a magyarnyelvtan- és iro- dalomból nyilvános előadásokat tartani. Az egyetem azzal tisztelte meg a mi nem sokkal öregebb egyetemünket, hogy egy át- iratban véleményét kérte a kérelem el- vagy nem fogadhatása iránt. Egyetemünk oda nyi- latkozott, hogy a báró urnak, ki lengyel létére hosszabb idő óta lelkiismeretesen cultíválja a magyar nyelvet s hazai lapjaink közül a „Hon“- ba is magvas cikkeket irt, már évekkal ez- előtt, megengedhetőnek véli a magyarnyelv- tanból — de nem egyszersmind az irodalom- ból is — az előadásokra való fölhatalmazást. A csernoviczi egyetem még nem döntött ez ügyben, de az előzményekből kiindulva, remél- hetőleg a nyert tanácsadást veendi a kérdés megoldásának alapjául.

— **Horn Ede temetése** vasárnap ment végbe. Több ezerre menő néptömeg vett részt a gyászmenetben, az utakon végig sűrű sorfalat képezve. A szertartás reggeli kilenc órákor kezdődött a zsidótemplomban, hová fényes közönség gyűlt össze. Ott volt Ti- sza Kálmán b. Simonyi Perczel, Szende, Tre- fort miniszter, Csemegi és Tanárky államtitkák- sok; Ghyecz Kálmán, Falk, Wahrmann és más- sok, Ráth Károly főpolgármester, Kammermaier, Gerlóczy urak és a fűv. bizottsági tagok. A helybeli és több vidéki zsidó község előjárói; a budapesti keresk. kamra és iparegyesület el- nökei, titkárai; és számos terézvárosi választó. A ravatalt számos koszoru díszítette, mik leg- többnyire egyletek ajándékai voltak. A zsidó- templom előtt szöszök volt felállítva, hol dr. Kohn Sámuel izr. hitszónok mondotta a gyász- beszédet, ékes szavakban vázolvá, hogy Horn- ban mily férfit veszítettünk. — Kohn után Bodnár Zsigmond tanár, a terézvárosi választó- tók nevében mondott búcsúbeszédet; elmon- dá, hogy a terézvárosi választók mindig a tisz- telet és őszinte ragaszkodás érzelmeivel fognak visszagondolni feledetlen képviselőjükre. Végül a terézvárosi club nevében mondott búcsuzat- tot. — E beszédek után megindult a menet, elől harmincz jótékonyági és társadalmi egy- let, ipartársulatok, testületek zászlókkal, a ke- reskedelmi akadémia, százakra menő egyetemi hallgatók; a hatlovas gyászkocsi az egyetemi polgárok, s a képviselőház szolgái vették kör- rül; utána a hitközség képviselői a gyászol- ó család, a miniszterek, képviselők, szabadko- művesek ákác-ág és fehér atlaczszalagból álló jelvénynyel, a terézvárosi választók ezrei és min- den rendű és rangú óriási néptömeg. Így haladt a menet a dobány- és sip-utakon és a kerespi uton, hol mindvégig sűrű tömeg képezett sor- falat. — A temetőben a templomi-kar éneke után Tenczer Pál mondott rövid beszédet. — Az egyetemi ifjúság nevében Perzsay Ferencz mondott beszédet, fájdalommal emlékezve meg arról, hogy az ifjúság mily nemes mintaképet veszített az elhunyt tudósban és publicistában. — Iránka Imre, mint szabadkőműves, azon fér- fiak nevében szólott, akik közt Horn Ede kivá- lá helyet foglalt el; aztán közműves szokás sze- rint ákácágat vetett a sirba. — Végül az el- hunytak testvére, Horn Antal ur a „Journal de St.-Petersbourg“ szerkesztőjélepett a sirhoz; a halotthoz illően magyarul kezdett beszélni; aztán a gyászoló család több tagja kedvéért né- metül szólott; elmondá, hogy az elhunytunk aty- ját megtörte a fájdalom, de vigasztalhatja őt azon tudat, hogy büszkeségét, legidősebb fiát egy nemzet siratja. Majd a gyászoló özvegy- hez és árvaökhöz fordult és francia nyelven eze- ket mondá: Önt asszonyom, mélyen lesújtá a csapás. Ha van a mi kimondhatlan fájdal- mát enyhíteni képes, ugy ez azon tudat, hogy az elhunytunk sirját egy nagy, nemes nemzet állja körül. Ti pedig gyermekeim, a szeretett atya nyitott sirja mellett tegyétek fel magatokban, hogy hozzá hasonlókk legyetek: szorgalomban, hazafiságban, becsületességben. Ez egy tántoríthatlan törvény legyen reátok nézve: legyetek magyarok, hű fiai e hazának, melynek nyelvét annyira már tudjátok, hogy szívetekbe veshessétek e szavakat: „Hazádnak rendületlenül légy hűve óh magyar! Bölcsöd ez s majdan sirod is, mely ápol s eltakar!“ — E jelenet után a szertartás déli 1 órákor vé- get ért. A megboldogult özvegy köszönetet mondott a lapokban a nemes részvételért, mely- lyel a közönség viseltetett irányában, a nagy csapásban.

— **Mindössze** 58 krt találtak Horn Ede birtokán, sokán meghalt. Ezt írja az „Ung. Lloyd.“ Ó sokat is aggdott gyermekei jövőjén s nem rég „Riunione“-nál akarta vol- na gyermekeit biztosítani az ő halála esetére. Mindegyiket ötezer forinttal akarta, de ötgyer-

meke lévén, a 25,000 ft utáni járadék fizetésé- hez nem volt elég módja. „Ma még nem lehet, — mondá Salamon főfelügyelőnek. — de mihelyt viszonyaim meg fogják engedni, ez életbiztosításokat azonnal érvénybe léptetem.“ Nem maradt azonban ideje szándokát érvénye- síteni. Egyébaránt Horn hátrahagyott családja meg lesz mentve a gondoktól. Király Ö Fel- sége, ki ép vadászaton hallotta meg a gyász- hirt b. Simonyi Lajostól, azonnal megígérte, hogy Horn özvegyének évenként 1000 frtot, minden gyermek nevelésére pedig 150 fto ad magánpénztárából, s megbízta a minisztert, hogy erről értesítse a gyászoló özvegyet.

— **A monostori** affairt illető tegnapi hí- rünk egyik pasusát örömmel kell oda módosítanunk — hogy amagadász-növendék, kinek tegnap az egész városban holt hire járt, hosszú és szemé- letelés után ismét magához tért. A rendkívüli tartamu mely ájulás megfelfejthetővé teszi a halálhír gyors elterjedését.

— **A virágos völgyi** nagy töltés nem igen virágzó állapotnak örvend. Tegnap este egy porond- és kavicsos telt vonat alatt a szó szoros értelmében szélylyelment, a min legke- vésbé sem csodálkozhatik, ki ismeri ama híres töltés porhanyó, sós talaját. Nagyon jól teszik az illetők, ha az útra ellátják magukat egy kis eséllyel s meleg ruhákkal, mert a töltés jobb karba helyezése még hosszabb ideig eltarthat, s a kiszállás kellemetlenségei s néhány órai ké- sedelem élvezre lehet a sietve utazó elké- szülve, a mi különben a magyar-keleti vasut- nál már fel sem tűnik. Egy kis gyorsko- esi-concurrentia csakugyan nem ártana ennek a mi esetlik-botlik vas-lajhára- innaknak.

— **A dohánycsempészet** a vásár alkalmával akkora dimenziókat vett: hogy a helybeli nagy dohány-tözsde főnökét is megkínál- ták egy kis jó szűz-dohánnyal. Hogy a főnök ur csinált-e és mi módon vásárt, arról nincs tudomásunk.

— **Hymen** Sebestyén István széke- lyereszturi járásbíró a napokban jegyezte el vá- rosunk szépeinek egyikét, Basa Adél kisasz- szonyt, kísérje szerencse és áldás frigyüket!

— **Hymen.** Drágos Elek királyi al- ügyész ma tartja esküvőjét Entradak községé- ben Mihálovics Olga k. a.-al, Mihálovics bá- nya nagy kedves leányával. Szerencsekívánatun- kat e szép frigyre.

— **Rannicher Jakab** minszteri osz- tálytanácsos hétfőn este 9 órákor meghalt. — Nyugodjék békében!

— **A kereskedelmi** minisiterium ér- tesíti lapunkat, hogy a sósói vasúttel távir- dai állomás a magyar éjszakai vasut nyi- regyháza-ungvári vonalán f. é. october hó vé- gével bezárattott.

— **Sz.-Ujvár** meg van akadva. Sza- mosujvár tudvalevőleg már évek óta bérbe adta borulathatási szabadalmát Zsigmond Elek urnak s ez idők szerint az egész város csak törvényes alapon élhet a bor áldásá- nak élvezetével. Az a bornemű fluidum pedig, a mi bérlo ur grátiájából a nemes város tor- kának van szánya, a jó szamosujváriak sava- nyu-arcu bizonyítgatása szerint, nagyon is olyanforma, a milyenre az egyszeri ember mondta, hogy „viznek zavaros, bornak gyonge.“ Hanem hát így jár az, a ki másra bizza a — gégejéét.

— **Sztygyörgyi** kereskedő Petrás Fe- rencz e hó 6-án egy nagy medvét ejtett elj; a közel fekvő erdőszegben kevesebb szerencsével működtek a baróthi nimródok, kik az ott ta- nyázó medvék elejtését elhatározták; mig ezek tudniillik hasztalanul fáradtak a medvék keresé- sével, egy juhász a medvék tanyáját kifürkészte, s 4 kutyája segítségével sikerült is az egyik medvét késével leszurni; a vadászok egy jelen- tékeny összeget ígérték a medve bőréért, hogy azt azután mint saját zsákmányukat Baróthon bemutathassák, de a juhász nem fogadta el az összeget, s az üresen visszatért nimródok nagy bosszúságára ő maga vitte a medve-bőrt Ba- róthra.

— **A keleti vasut** igazgató-tanácsá- nak vasárnapi ülésén ismét egy botrányos do- log fordult elő. Az igazgató-tanács egyik tag- ja, Schönberger azon jóvával akart élni, hogy a vasuti társaság üzleti könyveibe betekintszen, az „Ung. Lloyd“ értesítése szerint azonban az igazgató-tanács egy másik tagja meg akarta ezt Schönbergnek tiltani; mi heves szóváltást idézett elő; s miután az igazgató-tanács Schön- berger jogos követelményének helyt adni nem akart, Schönberger tiltakozással elhagyta az ülést.

— **A keleti vasut** kolozsvári t. for- galmi főnökétől a következő sorokat vettük Egy töltés-összamosodás következtében pálya- vonalunk Kolozs-Kára és Virágosvölgy állomás között járhatatlanná válván, a teher és gyors- javak szállítása kolozs-karai állomásunkon tul további intézkedésig nem eszközölhetetik, mig a személy és podgyász a személyek átszállásá- val a körülbelül 10 napot igénybe vevő mun- kálatok alatt is szállítatik. Kolozsvárt, 1875. novemb 10-én, tisztelettel a forgalmi főnök, Simonics.

— **Hunyadmegye területén levő állami és községi iskolák minden néptanítója hoz!** Felszólított a Hunyadme- gyre területén működő összes állami és községi iskolák tanítóit, hogy f. hó 20-dikán d. u. 3 órára jelenjenek meg Dénán a tanítóképzede helyiségében az 1868. XXXVIII. törvényczikk 147-dik §-sában elrendelt tanítói testület meg- alakítása végett. A mennyiben a már létező „Hunyad-Zarándmegyei és szászvárosszéki tani- tó-egylet“ netán hajlandó lenne a törvény ér- telmében alakulandó egylettel közösen szervez- kedni, annak a fentebbi pont alá nem tartozó tagjai is szívesen láttatnak a tanácskozássan résztvenni. S beléphetnek ezen testületbe a fe- lekezeti iskolák tanítóit is. Ezen gyűlés tárgya lesz a megalakuláson kívül az 1868. XXXVIII. törvényczikk 125. §-a 2. pontjának végrehaj- tása is. Községi tanítók kérjenek ezen gyűlés tartamára községeik pénztárából mérsékelt uti- költségen kívül 1—1 frt napidíjat, az 1872- ben 23.201 sz. a. kiadott vallás és közoktatási minisiteri szabályrendelet 9-dik §-sa alapján. Állami iskolák tanítói forduljanak e nemű ígé- nyekkel utólagosan a közoktatási miniszter ö nagyméltóságához. Kelt Dénán, 1875-dik év november 4-dikén. Réthi Lajos, tanfel- ügyelő.

— **Ujabb részletek** a schwarzenau nagy vasuti szerencsétlenségéről. A szigorú vizs- gálat folytán, mely ez ügyben folyamatban van, alapos kétely merült tel arra nézve, ha valjon csakugyan bűnösökezek okozták-e a szerencsétlen- séget és nem inkább hanyag munkások köny- nyelmű gondatlansága. — Tény ugyanis, hogy az napon ott munkások dolgoztak, s épen si- neket változtattak. Közel áll tehát a foltéves, hogy a sötétben ellefedték e sindarabot be- srófolni és megerősíteni. Biztosat még maig nem tudni.

— **Az amerikai** nagybátyákra vi- gyanzni kell. Élelmes család öket most üzleti forrásul használják s lépveszől, könnyen hívók rászédésére. Leveleket küldöznek ugyanis távol világáreszekből egy-egy európai családnak sma- gukat közvetítőknékné alánlják az „öregeknek“ kikkel benső, bizalmas viszonyban állanak stb. stb. Hogy a levelezés vége előleg s más cím alatt pénzzsarolás: az magától értetődik. Köze- lebről két magyarországi család esett ily csa- lás áldozatául Egy temesvári izraelita és egy trencsénai kereskedő. — Mindkettőtől több száz forintnyi pénzt zsaroltak ki ily ürügyek alatt.

Felelős szerkesztő: Békésy Károly.

— **Stein János** erd. muzeum-egy- leti könyvtáros és magyar királyi egyetemi nyomdász kiadványában megjelent **naptár- rak** Kolozsvárt. Erdélyi képes **kis- naptár** 1876-ik székő évre. 17-dik év- folyam. A királyhágón inneni s nehánf királyhágón tuli nevezetesebb vásárokr leg- ujabb s ujonnan kijavított jegyzékével s a méter-mértékek ábráival s átszámitási táblá- zataival. Ára 26 krajczár, postán küldve 32 kr. **Irodai fali naptár** 1876-ra. Katholikus és protestans, görög-orosz és izraelita naptárral, bélyegilletés táblálkkal, s a királyhágón inneni királyi törvényszé- kek és járásbíróságok táblázatos kimutatá- sával. Különösen hivatali használatra Ára 30 krajczár, postán küldve 32 krajczár. **Erdélyi nagyobb képes naptár** 1876. évre. Hetedik évfolyam. Tiszti czímtárral ellátva. Ára 60 kr. postán küldve 66 kr. A düstartalmu naptár-részen kívül a tisz- tieztímtár tartalma következő: felelős ma- gyar királyi kormány, horvát-szlavon-dal- márt és osztrák-magyar közös miniszteri- um, magyar királyi állami számvevőség, m. kir. curia, m.-vásárhelyi kir. ítélőtábla, az erdélyi földterhermentesítési alpagizató- ság Budán, a királyhágón inneni összes királyi törvényszékek és járásbíróságok, kir. közjegyző, kataszteri és kir. mérnöki hivatalok, magyar királyi bányaigazgatóság és magyar királyi jószágigazgatóság Ko- lozsvárt, a kolozsvári és nagy-szebeni magyar királyi pénzügyigazgatóságok az alantas adó-és vámhivatalokkal, az erdélyi magyar királyi postaigazgatósági kerület postahivatalai és postamestereivel, a kolozs- vári magyar királyi távirai kerület fő- és mellékállomásaival, a hirályhágón inneni megyék, székek, vidékek, szabad királyi és mezővárosok közigazgatási tisztieztímtára, a kolozsvári magyar királyi tudomány-egye- tem, kolozs-monostori gazdasági tanintézet- a Kolozsvárt létező hitfelekezeti tanodák, állami tanintézetek, népiskolák, óvodák és magán növendék, kereskedelmi és iparkama- rák, Brassóban és Kolozsvárt, az erdélyi gazdasági egylet, kolozsvári pinceegylet, bankok, kölcsön- és takarékpénztárak, biz- tosító társaságok. A „kolozsvári kalauz“- ban közli a helyt létező közmívelődési és jótékonyági egyleteket, a helyt lakó or- vosokat, ügyvédeket, irodalmi és iparvál- latokat, azok közül a nevezetesebb cézege- ket fölemlítve. Végül a „Hasznos tudniva- lók“ rovatában közli a kolozsvárt létező nevezetesebb intézetek és hivatalok helyi- ségeit.

